

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО У СУЧАСНОМУ СВІТІ: ПРОЯВИ ТА ПРАВОВІ МЕТОДИ БОРОТЬБИ

Інна ТКАЧЕНКО, здобувач вищої освіти бакалавра Національна академія внутрішніх справ

Проблема домашнього насильства дедалі гостріше постає у світі. Не лише в Україні, а й у найрозвиненіших європейських країнах, від насильства в сім'ї щодня потерпають сотні тисяч людей. Одним із головних чинників такого явища є замовчування факту домашнього насильства. Саме тому науковцям сьогодні вкрай важливо на рівні із представниками правоохоронних органів, професійна діяльність яких пов'язана з боротьбою із домашнім насильством, досліджувати проблему на науковому рівні та ділитися передовими світовими надбаннями із суспільством.

Насильство є однією з найрозповсюдженіших форм порушення прав людини. Зазвичай, найбільше від насильства страждають жінки, діти та люди похилого віку. Насильство в сім'ї або родині притаманне для багатьох держав, незважаючи на їхні позитивні здобутки у законодавчій, політичній та практичній сферах [7]. Незважаючи на те, що насильство – один з найпоширеніших злочинів, соціальний тиск настільки сильний, що багато жертв сприймають його як невідворотне явище в житті і не повідомляють про нього. Інших потерпілих, які мають мужність звертатися по допомогу до органів влади, інколи відсилають назад, не сприймаючи їх серйозно. Інші не можуть знайти захист і справедливості через слабкість правової та політичної бази у своїх країнах [6, с. 8].

За даними Фонду із запобігання насильству в сім'ї «кожні 9 секунд б'ють жінку, щороку б'ють понад 4 мільйони осіб». По всьому світі насильство з боку подружніх партнерів калічить долі жінок, адже 50% усіх бездомних жінок та дітей – це ті, хто намагається врятуватися від насильства в сім'ї [9].

Домашнє насильство є супутником сім'ї як соціального інституту, напевно, протягом усієї історії його існування. Вказане явище властиве всім без виключення культурам, суспільствам, державам світу. Відмінність полягає хіба що в поширеності та інтенсивності домашнього насильства, його негативних соціальних наслідках. Проблема домашнього насильства є особливо гострою для ЄС. Наприклад, в європейських країнах до 15% жінок старше 16 років страждають від домашнього насильства. Близько 20% підлітків стають жертвами сексуального насильства. У Великій Британії кожні 1–2 хвилини жінка повідомляє компетентні органи про насильство щодо неї. В Італії, за даними правозахисних організацій, біля 10% жінок мінімуму раз за сімейне життя потерпало від фізичного, психологічного, сексуального чи економічного насильства. У Франції зазначена проблема також є гострою: раз на три дні одна французенка вбивається своїм чоловіком (співмешканцем) [1, с. 84–85].

Як повідомляє Всесвітня організація охорони здоров'я, проблема є більш гострою для економічно слабше розвинених країн, при цьому жінки в цих країнах із більшою вірогідністю визнають таке насильство над собою виправданим. Так, відсоток жінок, які повідомили про те, що вони хоч раз у житті зазнавали насильства з боку членів своєї сім'ї, варіюється від 15% у Японії до 71% в Ефіопії. За іншими даними, рівень насильства над жінками в сім'ї становить близько 23% у Швеції, 4% у Японії та Сербії, 30–54% у Бангладеші, Ефіопії, Перу і Танзанії. У США жінка страждає від фізичного насильства кожні 18 хвилин. За статистикою 62% убивств жінок було вчинено їхніми чоловіками. У Перу 70% усіх зареєстрованих злочинів становить фізичне насильство в сім'ї. Значного поширення набуло сексуальне насильство – у Канаді, Новій Зеландії, США та Великобританії кожна шоста жінка була зґвалтована [5, 202].

Сьогодні уряди багатьох країн світу приймають закони, розробляють державні програми, вживають спеціальних заходів, спрямованих на протидію тим формам насильства, які донедавна вважалися приватною справою сім'ї або окремої людини. Серед загальносвітових акцій цього напрямку є систематичне проведення з 1999 р. Всесвітньої акції «16 днів протидії гендерному насильству». Проте, статистика свідчить, що у 79 країнах світу закони щодо протидії насильству в сім'ї або відсутні, або про них нічого невідомо [4, с. 82–83].

Що стосується вирішення проблеми домашнього насильства, хорошим прикладом є Іспанія. У цій країні питання боротьби з домашнім насильством є національним пріоритетом вже більше десяти років. Коли було прийнято закон про запровадження ключових реформ в іспанських судах для вирішення цієї проблеми. Спеціальні судді проходили підготовку та призначення. Вони мають право розглядати підозрювані випадки домашнього насильства протягом 72 годин. За останні п'ятнадцять років в країні скоротилося вдвічі кількість насильства в сім'ї. Такі результати помічені завдяки масштабним зусиллям іспанської влади. Сюди входять спеціалізовані суди з суддями, які пройшли навчання з питань домашнього насильства. Однією з головних проблем боротьби з насильством в Іспанії, як і в інших країнах, є те, що для більшості жертв потрібен час, щоб розповісти про це. Такі методи та способи, ймовірно, допоможуть вирішити цю серйозну проблему не лише в Іспанії [2].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», домашнім насильством визнаються діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє

насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [8].

Якщо за 10 місяців 2019 року було винесено майже 9 тисяч заборонних приписів, то за 2020 рік винесено вже майже 36 тисяч. Як наголошують фахівці, «дуже важливо не мовчати і повідомити про проблему для того, щоб всі органи, які взаємодіють щодо превенції та подолання домашнього насильства, могли допомогти. Адже реагування починається із заяви чи повідомлення про порушення. Замовчування – найбільша проблема в даному аспекті» [3].

Після років зусиль, створивши мережу парламентаріїв та провівши широкомасштабні кампанії у 2006–2008 рр., Рада Європи тепер надає конкретної форми своїм діям, ухвалюючи Конвенцію про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, яка була запропонована для підписання в Стамбулі 11 травня 2011 р. Стамбульська конвенція – комплексний міжнародний акт, спрямований на захист, запобігання, судову відповідальність і вироблення стратегії в сфері протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству. Конвенція може та має допомогти покращити як становище жінок, так і повагу до прав людини за умови ратифікації її в достатній кількості держав [6, с. 6].

Для подолання проблеми домашнього насильства дуже важливими є саме профілактичні способи запобігання плачевних наслідків. Необхідне подальше законодавче врегулювання питань захисту жертв домашнього насильства, проведення підвищення кваліфікації посадових осіб органів опіки та піклування й працівників інших компетентних органів, а також – узагальнення позитивної правової практики захисту прав жертв домашнього насильства.

Список використаних джерел:

1. Білоконь М. А. Запобігання злочинності неповнолітніх: досвід країн Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид. Наук / Харків, 2013. 210 с.
2. Борове В.А., Спояло В.С. Домашнє насильство та боротьба з ним в Іспанії. Попередження та протидія насильству у суспільстві (зарубіжний досвід): збірник тез доповідей учасників XXI Міжнародної студентської науково-практичної конференції іноземними мовами. Харків, 2020. С. 161 – 162.
3. Захист прав людини та боротьба з насильством є пріоритетом для МВС. Урядовий портал: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zahist-prav-lyudini-ta-borotba-z-nasilstvom-ye-prioritetom-dlya-mvs> (дата звернення 09.12.2020).
4. Ковальова О. В. Діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо попередження насильства в сім'ї: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2008. 238 с.

5. Коломоєць О. Д. Світовий досвід протидії насильству в сім'ї. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия "Юридические науки"*. № 1. 2011. Т. 24 (63). С. 202–208.

6. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (стамбульська Конвенція): довідник для членів парламенту. Київ, 2013. 108 с.

7. Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству. Міністерство освіти і науки України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5480729-18#Text> (дата звернення 02.12.2020).

8. Про запобігання та протидію домашньому насильству. Верховна Рада України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 03.12.2020).

9. Проект Гармонія. Громадська програма із запобігання насильству в сім'ї. Львів, 14-20.04.2000. С.95.

ДОСВІД САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ ЩОДО ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ НАД ЖІНКАМИ НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ

Ірина БАРИНОВА, слухач магістратури 102 навчальної групи навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, полковник поліції **Олександр ДОЦЕНКО**

Саудівська Аравія велика країна з монархічним устроєм правління. Крім того, що монарх керує державою, він також приймає закони на основі релігії та шариату. Щодо релігійних законів жінка вважається лише доповненням чоловіка і не має майже ніяких прав на своє волевиявлення. Багато жінок усвідомлено дотримуються цих обмежень, але не тільки ці обмеження псують їх життя. Прикладом є те, що жінка не мала право навіть на керування транспортними засобами, але в позаминулому році був прийнятий закон що надав жінкам таку можливість. Чоловік або батько для жінки та дітей і є сам закон, що і є однією з форм домашнього насильства, яка характерна для жінок в Саудівській Аравії, - це чоловіча опіка, також відома як махрам. Без дозволу чоловіка-опікуна жінка не має права на виїзд з країни, на одруження, на зайняття улюбленою справою та інше. Якщо жінка не виконує вказівки чоловіка в Саудівській Аравії соціально прийнято бити жінок або дітей, щоб покарати їх. Закони моралі та гуманності звісно ігноровані, але це не протирічить ніби як «релігійним» законам. Якщо дійсно розібратися в самому ісламі, то ніяких антигуманних речей там не знайти. Все це призводить до того, що аравії та інші ісламісти самі трактують релігію так, що б домінувати над слабшими, а саме жінкою та дітьми, тому що так зручно та вигідно. Багато жінок дійсно вважають це релігійною